

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 20. února 2020 ve věci č. 5115/18 – *M. A. a ostatní proti Bulharsku*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že v případě vyhoštění stěžovatelů do Číny by došlo k porušení článků 2 a 3 Úmluvy, neboť by jim zde jako etnickým Ujgurům, kteří danou zemi opustili a byli podezíráni z terorismu, hrozilo mučení a nelidské zacházení nebo i smrt.

I. Skutkové okolnosti

Pět etnických Ujgurů muslimského vyznání uprchlo z čínské autonomní oblasti Sin-t'iang (XUAR), jejich země původu, pro podezření z terorismu. Poté, co v roce 2017 nelegálně překročili bulharsko-tureckou hranici, byli stěžovatelé zadrženi bulharskými orgány. Vnitrostátní orgány v roce 2018 zamítly jejich žádosti o azyl a rozhodly o jejich vyhoštění z důvodu ochrany národní bezpečnosti bez určení cílové země. Vyhoštění stěžovatelů v době rozhodování Soudu bránilo pouze jím uložené předběžné opatření dle článku 39 jednacího řádu Soudu.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé namítali možné porušení článků 2 a 3 Úmluvy, neboť v případě jejich vyhoštění do Číny by jim hrozilo pronásledování, nelidské zacházení, svévolné uvěznění, přičemž není ani vyloučeno, že by mohli být popraveni.

Soud v úvodu prohlásil námitky na poli článků 2 a 3 Úmluvy za neoddělitelně spjaté a rozhodl se je posoudit společně. Poukázal na obecné zásady použitelné v případech týkajících se vyhoštění cizinců, které shrnul ve věci *J. K. a ostatní proti Švédsku* (č. 59166/12, rozsudek velkého senátu ze dne 23. srpna 2016, § 77–105). Konkrétně připomněl, že posouzení hrozby skutečného nebezpečí špatného zacházení v zemi původu musí být provedeno pečlivě, a to ve světle jak tamní obecné situace, tak individuálních okolností stěžovatelů. Přitom zdůraznil, že i v případě, že stěžovatel je podezírán z napojení na teroristickou organizaci, je smluvní stát odpovědný za možné porušení článků 2 a 3 Úmluvy v případě jeho vyhoštění, neboť zákaz mučení a nelidského zacházení je absolutní (*A. M. proti Francii*, č. 12148/18, rozsudek ze dne 29. dubna 2019, § 112). Označil proto veškeré úvahy vnitrostátních orgánů ohledně toho, zda stěžovatelé představovali hrozbu pro národní bezpečnost, za irelevantní pro možné porušení článků 2 a 3 Úmluvy. Za stěžejní otázku Soud v projednávané věci považoval, zda existují závažné důvody se domnívat, že stěžovatelům v případě výkonu rozhodnutí o jejich vyhoštění do Číny hrozí skutečné nebezpečí špatného zacházení nebo smrt.

Dle vnitrostátních orgánů přitom stěžovatelé neprokázali, že byli nuceni opustit Čínu kvůli pronásledování z důvodu jejich etnického původu nebo náboženského vyznání a že by jim v případě návratu hrozilo skutečné nebezpečí špatného zacházení. Poznamenaly, že stěžovatelé měli přístup ke vzdělání a mohli vést normální životy až do doby, než porušili čínské právní předpisy. Postup čínských vnitrostátních orgánů a jejich protiteroristická opatření byly přitom odpovědí na údajné násilí ze strany ujgurských separatistů. Samotný nejvyšší správní soud však v následném řízení zabývajícím se přímo jejich *refoulement* neposoudil námitky stěžovatelů, že jim v případě jejich vyhoštění hrozí nebezpečí špatného zacházení. Zůstalo proto na Soudu, aby posoudil situaci v zemi původu jakožto možné přijímající zemi s ohledem na všechny dostupné informace včetně materiálů získaných z moci úřední (*Hirsi Jamaa a ostatní proti Itálii*, č. 27765/09, rozsudek velkého senátu ze dne 23. února 2012, § 115–116).

Z relevantních informací o současné situaci v autonomní oblasti XUAR shromážděných vládními i nevládními organizacemi včetně Amnesty International a Human Rights Watch, jakož i Výborem OSN pro odstranění rasové diskriminace Soud zjistil, že čínské orgány zavírají statisíce, ne-li miliony Ujgurů do „převýchovných“ táborů, kde jsou hlášeny případy špatného zacházení, mučení a úmrtí zde

uvězněných osob. Dle dostupných informací takový osud čeká právě Ujgury, kteří po svém odchodu byli do Číny navraceni. Čínská represe proti Ujgurům je odůvodňována potřebou bojovat proti terorismu a extremismu. Podezření ze separatismu nebo ohrožení bezpečnosti státu může vést k dlouhým trestům odnětí svobody nebo trestu smrti bez řádného soudního procesu. Z tohoto hlediska je důležité, že dle zjištění bulharských orgánů se stěžovatelé před jejich příchodem podrobili tréninku Islámského hnutí Východního Turkestánu, tedy separatistické organizace působící v západní Číně, která je čínskými orgány považována za teroristickou organizaci. Vzhledem k výše uvedenému, s ohledem jak na obecnou situaci v provincii XUAR, tak na individuální situaci stěžovatelů, kteří z Číny utekli a jsou podezříváni z terorismu, Soud dospěl k závěru, že existují závažné důvody se domnívat, že by v případě jejich navrácení do země původu stěžovatelům hrozilo skutečné nebezpečí špatného zacházení.

Soud proto dále posoudil, zda existují účinné záruky, které by stěžovatele chránily před svévolným navrácením bulharskými orgány do Číny, ať už přímo či nepřímo (*M. S. S. proti Belgii a Řecku*, č. 30696/09, rozsudek velkého senátu ze dne 21. ledna 2011, § 286). Podotkl, že původní rozhodnutí o repatriaci a vyhoštění stěžovatelů, byť vykonatelná, neuváděla cílovou zemi. Podle nejvyššího správního soudu má být určení takové země včetně posouzení možných rizik provedeno až v procesu výkonu těchto rozhodnutí. Dle Soudu však takový postup neposkytoval jakékoliv záruky, že by se vnitrostátní orgány dostatečně zabývaly posouzením možného nebezpečí, kterému by stěžovatelé čelili v zemi jejich původu. Nebylo ani zřejmé, zda by se orgány v případě vyhoštění stěžovatelů do třetí země zabývaly otázkou, zda odsud nebudou navraceni do Číny bez adekvátního posouzení nebezpečí, které by jim zde hrozilo. Na základě výše uvedeného Soud shledal, že v rámci výkonu rozhodnutí o vyhoštění neexistují účinné záruky, které by stěžovatele chránily před jejich navrácením do Číny (*Auad proti Bulharsku*, č. 46390/10, rozsudek ze dne 11. října 2011, § 106). V případě jejich výkonu by proto dle Soudu došlo k porušení článků 2 a 3 Úmluvy.